

OGÓLNOPOLSKI DZIEŃ TRZEŻWOŚCI

Ogólnopolski Dzień Trzeźwości obchodzony jest w 1 poniedziałek poprzedzający Wielkanoc. W 2018 r. dzień ten wypada **26 marca**.

* * *

ALKOHOLIZM a właściwie zespół uzależnienia od alkoholu, to jedna z najbardziej dotkliwych form patologii. Od lat obniża się wiek inicjacji alkoholowej młodych ludzi. Po pierwsze w swoim życiu piwo sięgają już 11- latki, aby udowodnić otoczeniu swoją „dorosłość”. Należy jednak pamiętać, że im wcześniejsza inicjacja, tym większe ryzyko uzależnienia.

Dlaczego ludzie sięgają po alkohol?

chcą przy jego pomocy przełamywać nieśmiałość, bariery w towarzystwie, dobrze się bawić, przynależć do pewnej grupy,
młodzież utożsamia spożywanie alkoholu z dorosłością,
powiela wzorce spożywania alkoholu z domu rodzinnego, gdzie towarzyszył on różnym okazjom i świętom,
pijąc, młodzi ludzie chcą zapomnieć o problemach, odciąć się od świata, zmniejszyć ból fizyczny i psychiczny,
i wreszcie, na pewnym etapie - ludzie muszą spożywać alkohol, bo są od niego uzależnieni.

◆ **Czym jest uzależnienie?**

Uzależnienie (nałóg) - to silne pragnienie lub poczucie przymusu zażywania konkretnych środków, bądź wykonywania jakiejś czynności. Możemy mówić o różnych rodzajach uzależnień, np. uzależnienie od leków, hazardu, seksu, itd.

Uzależnienie od alkoholu jest postępującą chorobą, potencjalnie śmiertelną, której całkowite wyleczenie nie jest możliwe, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i związanych z nią szkód zdrowotnych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej - *źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*

Podstawowym aktem prawnym w Polsce regulującym problematykę tzw. alkoholową jest **ustawa o**

wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2016, poz. 487), zwana dalej ustawą.

Co to jest napój alkoholowy?- napój alkoholowy to produkt przeznaczony do spożycia, zawierający alkohol etylowy pochodzenia rolniczego w stężeniu przekraczającym 0,5% objętościowych alkoholu (art. 46 ust. 1). (Uwaga: piwo tzw. bezalkoholowe zawiera zazwyczaj alkohol, choć w stężeniu mniejszym niż wspomniano w przytoczonej definicji).

Alkohol a osoby do 18. r. życia

Zgodnie z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. 2016, poz. 1654), zwaną dalej upn, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, jest jedną z okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego.

Każdy, kto stwierdzi istnienie takich okoliczności, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu (art. 4 §1 upn).

Corocznie, w ramach działań profilaktycznych, Policja ujawnia kilka do kilkunastu tysięcy osób do 18 r. życia znajdujących się pod działaniem alkoholu. **W 2016 r. było ich prawie 8 tysięcy.** W takiej sytuacji z nieletnim, oczywiście po jego wytrzeźwieniu, oraz jego rodzicami/opiekunami, policjanci z komórek ds. nieletnich i patologii przeprowadzają rozmowy, podczas których starają się ustalić, jak młody człowiek wszedł w posiadanie alkoholu, czy kupił go w sklepie, dostał od kolegi, czy może w inny sposób. Ponadto, policjanci ustalają sytuację opiekuńczo-wychowawczą nieletniego, ustalając, jak często młody człowiek spożywa alkohol. O fakcie ujawnienia nieletniego pod działaniem alkoholu powiadamiany jest sąd rodzinny, który może zastosować odpowiednie środki.

W razie stwierdzenia u nieletniego nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia – sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym (art. 12 upn).

◆ Zakazy sprzedaży i podawania alkoholu

W Polsce istnieje zakaz sprzedaży i podawania napojów alkoholowych:

osobom: do lat 18. Jeżeli sprzedawca lub podający napoje alkoholowe ma wątpliwości, co do pełnoletności kupującego, ma on prawo zażądać okazania dokumentu stwierdzającego wiek klienta,

osobom, których zachowanie wskazuje, że są w stanie nietrzeźwości, na kredyt i pod zastaw.

art. 15 ust. 1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości (...).

Złamanie przez sprzedawcę każdego z tych zakazów jest przestępstwem, za które, oprócz sankcji karnych, może być odebrane zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych.

◆ **Rozpijanie małoletniego (osoby do 18 r. życia)** - art. 208 kodeksu karnego:

Kto rozpija małoletniego,

dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie, lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

W przypadku, gdy sprawcą rozpijania małoletniego jest osoba, która nie ukończyła 17 r. życia, stosuje się wobec niej środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

◆ **Na terenie szkół oraz innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych i domów studenckich istnieje zakaz sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych (art. 14 ust. 1 ustawy).**- złamanie tego zakazu jest wykroczeniem.

W przypadku uczniów, którzy spożywają alkohol na terenie szkoły:

i nie ukończyli 17 r. życia - postępowanie powinno być prowadzone zgodnie z regulaminem szkoły oraz Procedurami postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży;
ukończyli 17 r. życia - szkoła powinna powiadomić Policję; prowadzone będzie postępowanie w oparciu o kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Ponadto, polskie prawo zabrania spożywania napojów alkoholowych m.in. na ulicach, placach i w parkach, z wyjątkiem miejsc przeznaczonych do ich spożycia na miejscu, w punktach sprzedaży tych napojów (art. 14 ust. 2a).

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu (na podstawie takich objawów, jak: woń alkoholu z ust, chwiejny krok, bełkotliwa mowa, nienaturalne dla ucznia zachowanie, np. wesołkowatość, agresja słowna, ewentualnie senność, nienaturalna nadpobudliwość) powinien podjąć następujące działania:

Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.

Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone życie ani zdrowie ucznia.

Ewentualnie wzywa pielęgniarkę/ratownika medycznego/lekarza, jeżeli istnieje potrzeba udzielenia pomocy medycznej.

Zawiadamia o tym fakcie dyrekcję szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.

Szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawiają przyjęcia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, Policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień lub do pomieszczeń policyjnych na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maks. do 24 godz.).

Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu na terenie szkoły, placówka ma obowiązek powiadomienia o tym Policji (specjalisty ds. nieletnich) lub bezpośrednio sądu rodzinnego.

◆ **Doprowadzenie do wytrzeźwienia. Osoby w stanie nietrzeźwości, które swoim zachowaniem:**

dają powód do zgorzenia w miejscu publicznym lub w zakładzie pracy,
znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób,

mogą zostać doprowadzone do:

izby wytrzeźwień, innej placówki utworzonej lub wskazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego, podmiotu leczniczego, albo miejsca zamieszkania lub pobytu (art. 40 ust. 1), w przypadku braku izby wytrzeźwień, osoby takie można doprowadzić do jednostki Policji (art. 40 ust. 2),

Doprowadzenia do wytrzeźwienia mogą dokonać funkcjonariusze Policji lub funkcjonariusze straży gminnej (art. 40 ust. 3 ustawy).

Osoba doprowadzona do wytrzeźwienia, do izby wytrzeźwień, innej wskazanej przez samorząd placówki, jak i jednostki Policji, może pozostać tam do wytrzeźwienia, nie dłużej jednak niż 24 godziny. Osoby do lat 18 umieszczane są w odrębnych pomieszczeniach niż pełnoletnie (art. 40 ust. 5 ustawy).

Podstawą przyjęcia do izby, placówki lub jednostki Policji osoby doprowadzonej jest wynik badania na zawartość alkoholu w organizmie wskazujący na stan nietrzeźwości (art. 401ust. 1 ustawy)

Badanie stanu trzeźwości wykonuje się za zgodą osoby doprowadzonej (art. 401ust.2).

O przyjęciu do izby wytrzeźwień lub placówki, bądź jednostki Policji zawiadamia się niezwłocznie (art. 40 ust. 11)

w przypadku osób do 18 r. życia - ich rodziców lub opiekunów oraz sąd opiekuńczy,

w przypadku pozostałych osób - na ich żądanie - wskazane przez nie osoby.

Osoby do 18. roku życia doprowadzone do izby, placówki lub jednostki Policji mogą być zwolnione, niezwłocznie po udzieleniu im niezbędnych świadczeń zdrowotnych, na pisemny wniosek rodziców lub opiekunów (art. 404 ustawy).

Stan po użyciu alkoholu i stan nietrzeźwości

Z punktu widzenia prawa, rozróżnia się **dwa stany stężenia alkoholu w organizmie**, które mierzy się bądź w wydychanym powietrzu lub, w niektórych określonych przypadkach, we krwi. Od poziomu zawartości alkoholu zależy niejednokrotnie kwalifikacja czynu zabronionego, a tym samym wysokość kary.

Tak np. różne są sankcje za prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie po użyciu alkoholu i w stanie nietrzeźwości. Pierwszą sytuację zakwalifikujemy jako wykroczenie, za które grozi kara aresztu albo grzywny nie niższej niż 50 zł.; drugą zaś, czyli jazdę w stanie nietrzeźwości, jako przestępstwo zagrożone grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W obu za to przypadkach będzie orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów.

Stan po użyciu alkoholu - stan, w którym zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo
- 2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³

Stan nietrzeźwości - stan, w którym zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo
- 2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³.

◆ **Alkohol jako czynnik kryminogeny**

Alkohol to główny czynnik kryminogeny, o czym świadczy fakt, że w 2016 r. prawie 55 % dorosłych sprawców przestępstw, u których zbadano stan trzeźwości, znajdowało się pod wpływem alkoholu. Także około 8 % nieletnich sprawców czynów karalnych, u których zbadano stan trzeźwości, było pod działaniem tego środka.

Największy udział dorosłych nietrzeźwych miał miejsce w przypadku następujących kategorii przestępstw:

- zabójstwo - prawie 84 %,
- udział w bójce lub pobiciu - 75 %,
- uszczerbek na zdrowiu - 64 %,
- zgwałcenie - 64 %.

Alkoholizm w liczbach - 2016 r.

W ramach działań profilaktycznych policjanci ujawnili prawie **8 000 osób** do 18. roku życia znajdujących się pod wpływem alkoholu. Sytuacje te dotyczyły głównie przebywania takich osób w miejscach publicznych, co wiązało się z zagrożeniem ich bezpieczeństwa. Wśród przebadanych na stan trzeźwości nieletnich sprawców czynów karalnych 274 z nich w trakcie popełniania czynu było nietrzeźwych, co stanowi ponad 8 %. Wśród dorosłych podejrzanych było ponad 94 tysiące nietrzeźwych, co stanowi prawie 55 % poddanych badaniu na zawartość alkoholu w organizmie.

Ogółem do wytrzeźwienia do pomieszczeń policyjnych doprowadzono prawie **66 tysięcy** osób, z czego prawie 61 tysięcy to mężczyźni (ponad 92 % ogółu), zaś około 5 tysięcy to kobiety (ponad 7 %).

◆ **Jakie skutki wywołuje spożywanie/nadużywanie alkoholu?**

Są to skutki w różnych dziedzinach, na różnych płaszczyznach życia, w tym:

- przemoc i agresja, w tym rówieśnicza, przestępczość związana z użyciem siły - bójki, pobicia, rozboje, w stadium uzależnienia kradzieże dla zdobycia pieniędzy na alkohol,
- osłabienie wewnętrznych hamulców emocjonalnych (zachowania ryzykowne, niebezpieczne dla życia i zdrowia, przypadkowe kontakty seksualne, choroby przenoszone drogą płciową, niechciane ciążę),
- niewydolność oraz rozkład rodzin (zaburzenia podstawowych ról w rodzinie, przemoc w rodzinie, cierpienie psychiczne dzieci),
- zdarzenia drogowe, śmiertelne wypadki w ruchu drogowym, urazy, wypadki w pracy,

szkody o charakterze zdrowotnym (alkoholizm jest pierwotną przyczyną powstawania wielu innych chorób, tak fizycznych, jak i psychicznych),
szkody emocjonalne (zaniżone poczucie własnej wartości, lęki, fobie, myśli samobójcze),
ekonomicznym (absencja w pracy, brak środków do życia) i wiele, wiele innych.

Ważne adresy, telefony

pomoc@pomaranczowalinia.pl ,tel. **801 14 00 68** - strona internetowa i telefon. Informacje i konsultacje dla rodziców i młodzieży, którym picie alkoholu, zażywanie narkotyków lub inne zachowania o cechach uzależnienia utrudniają funkcjonowanie i porozumiewanie się ze sobą.

<https://116111.pl/problemy/czym-jest-uzaleznienie,aid,105>, tel. **116 118** - strona internetowa i telefon zaufania dla dzieci i młodzieży.

<http://www.parpa.pl/index.php/placowki-lecznictwa> - wykaz placówek leczenia uzależnień - z podziałem na województwa.

<http://www.aa.org.pl/regiony/index010.htm> - wykaz mityngów AA w poszczególnych regionach.